

ANSVARLIG FORSKNINGSSAMARBEID MED "VANSKELIGE" LAND

HKDir, 25. februar 2024

Heidi Østbø Haugen, leder NESH og professor ved UiO, heidiha@uio.no

1

HVA GJØR NOEN LAND VANSKELIGE?

- Den akademiske friheten er under press i mange deler av verden
- Økte geopolitiske spenninger og nytt trusselbilde
- Hurtige endringer skaper informasjonsvakuum og usikkerhet
- Kostnader og risiko ved forskningssamarbeid har økt

2

FAGLIG MOTIVERT SAMARBEID

Hva motiverer forskere for å samarbeide med vanskelige land?

- Den akademiske friheten skal ikke begrenses uten legitim grunn.
  - Nysgjerrighetsdrevet forskning
  - Samarbeid med forskere man har utbytte av å jobbe med
  - Komplementære ressurser og ferdigheter
- Mer forskning utenfor OECD.
- Stadig bedre forskning utenfor OECD.
- Samarbeid er viktig i overgangen fra forskning til innovasjon.
- Viktig å forstå andre land
  - Fordi landene i seg selv er viktige
  - For å forstå globale fenomener

3

PRINSIPPER OG PRAKSIS

Hvilke prinsipper må ligge til grunn for samarbeid?

- Ivareta sikkerhetshensyn.
- Være ansvarlig for den enkelte forsker.
  - På kinesisk side.
  - På utenlandsk side
- Ivareta verdiene vi ønsker å beskytte.

13. Sikkerhet og beredskap

Forskere har ansvar for løpende å vurdere egen og andres sikkerhet. Forskningsinstitusjoner bør ha rutiner for å håndtere risiko og beredskap.

22. Varslingsplikt

Forskere må varsle når deltakerne er en fare for seg selv eller andre. I bestemte situasjoner må forskere fravike kravet om konfidensialitet for å ivareta varslingsplikten.

4

FORSKNING I KINA

Hvordan er det å være utenlandsk forsker i Kina nå?

- Verdensbilder mer ulike.
  - Europa i midten mellom Kina og USA
- Partistyringen av UH-sektoren i Kina er sterkere.
- «Securitization» av universitetscampus.
  - Mer byråkrati med felles forskerinitierte prosjekter og arrangementer.
  - Og mer generelt: Nasjonal sikkerhetspolitikk preger bybildene.
- Advarsler mot utenlandske spioner og rekruttering til spionasje i utlandet

5

FORSKNING I KINA

Hvordan er det å være utenlandsk forsker i Kina nå? (forts.)

- China Personal Information Protection Law (november 2021).
- Institusjoner i Kina opptatt av bilaterale avtaler, mye reising.
- Mobilitet har blitt vanskeligere for kinesiske forskere
  - Men mer støtte til studentmobilitet
- Besøkende forskere har større oppmerksomhet på egen og andres sikkerhet
  - Formelle kontakter viktige.
  - Mer tvil og gjetning.
  - Lar være å oppsøke utsatte forskningsdeltakere.

6

FORSKER I ULIKE ROLLER

Kollega på arbeidsplassen

Veileder

Kollega internasjonalt

Utfører forskning

Fagfelle

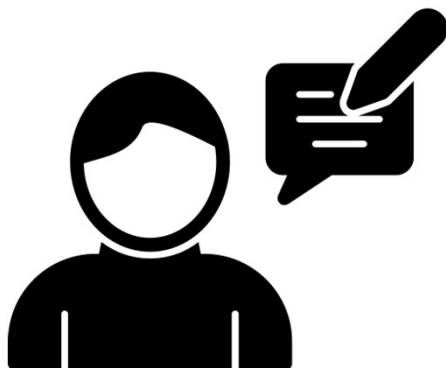
Leder

7

FAGFELLE

Forskere har ulike roller

- Unngå diskriminering og sikre likebehandling.
- Vurdere kollegers forutsetninger
  - For å tre inn i en stilling eller på annen måte bli del av et fagmiljø.
  - Faglig begrunnet datahåndtering og kompetanse i forsvarlig datahåndtering.
  - For å delta i prosjektsamarbeid.
- Sikre at den integriteten på eget fagområde ivaretas
  - Som redaktør
  - I fagfellevurdering ved publikasjoner

8

VEILEDER

Forskere har ulike roller

- Gi tilgang til relevante data og ressurser.
- Ikke gi unødvendig tilgang.
- Kartlegge sårbarhet og bekymringer ved oppstart og underveis.
- Påse forsvarlig opplæring om etikk og sikkerhet.
- Veilede når stipendiaten er usikker.

9

LEDER

Forskere har ulike roller

- Skape kultur og rom for å ta opp etikk- og sikkerhetsspørsmål.
- Påse at systemer for varsling er til stede og kjent.
- Etterspørre informasjon om hvilken arbeidsstøtte folk trenger for å gjøre en etisk og sikkerhetsmessig forsvarlig jobb.
- Lede når medarbeidere står overfor konkrete problemer.
- Sørge for at alle har et godt og trygt arbeidsmiljø.
  - Allmenne ordninger og rutiner er en nøkkel
- Håndtere akutte spørsmål internt og eksternt (inkludert i media).

10

KOLLEGA PÅ SAMME ARBEIDSPASS

Forskere har ulike roller

- Ryddig håndtering av forskningsdata, tilganger til rom og utstyr, personalinformasjon, etc.
- Være åpen omkring egne interesser (verv, bistillinger, eierskap).
- Være en partner for kolleger som gir faglige innspill knyttet til samarbeid med vanskelige land.
- Skape et arbeidsmiljø uten diskriminering eller mistenkeliggjøring.
  - Følge opp bekymringer via kanaler for dette formålet.

11

INTERNASJONAL KOLLEGA

Forskere har ulike roller

- Sette seg inn i forholdene for forskning for kolleger i andre land.
  - Kommunikasjonskanaler
  - Data/temaer der samarbeid ikke er mulig
- Respektere at partnere har mer informasjon om lokale forhold.
- Respektere ulik risikovurdering og -toleranse.
- Snakke om rettferdig fordeling av ressurser og kreditering (f.eks. forfatterrekkefølge).
- Avslutte samarbeid som ikke lenger er faglig, sikkerhetsmessig og/eller etisk forsvarlige.

12

UTFØRE FORSKNING

Forskere har ulike roller

- Være trygg selv.
- Trygge kolleger.
- Trygge forskningsdeltakere.
- Forhindre misbruk av forskningsdata og -resultater.
- Sikre faglig integritet.
- Flytte forskningsfronten på områder man er nysgjerrig på og som er samfunnsnyttige.

13

INSTITUSJONELL STØTTE

Å ivareta de ulike rollene forutsetter støtte fra institusjonen

Kollega på arbeidsplassen

Veileder

Kollega internasjonalt

Utfører forskning

Fagfelle

Leder

14

FAGLIGHET FORUTSETNING FOR SIKKERHET

For effektivt og etisk sikkerhetsarbeid

- Akademisk innsikt: en forutsetning for gode sikkerhetsvurderinger.
- Ingen forhåndsdefinisjon på hvilke fagområder sikkerhetsutfordringene blir relevante i.
- Institusjonene og politikken må *tilrettelegge* for gode faglige vurderinger, ikke prøve å erstatte dem.
- Andre viktige hensyn må ikke forsvinne når man gjør vurderinger knyttet til samfunnssikkerhet.